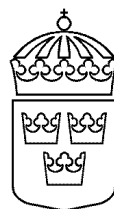

Riksdagens protokoll

2003/04:4

Torsdagen den 18 september

Kl. 14.00 – 14.54

Protokoll
2003/04:4

1 § Ändring i kammarens sammanträdesplan

Andre vice talmannen meddelade att statsministerns frågestund torsdagen den 2 oktober skulle flyttas till *torsdagen den 25 september kl. 14.00*.

Talmannen meddelade vidare att vanlig frågestund skulle äga rum *torsdagen den 2 oktober kl. 14.00*.

2 § Meddelande om statsministerns frågestund

Andre vice talmannen meddelade att ett meddelande om statsministerns frågestund *torsdagen den 25 september kl. 14.00* delats ut till kammarens ledamöter.

3 § Information från regeringen

*Information från
regeringen*

Anf. 1 Näringsminister LEIF PAGROTSKY (s):

Fru talman! Jag har kommit hit för att informera om de pågående förhandlingarna i Världshandelsorganisationen, WTO, och om det ministermöte som ägde rum förra veckan och helgen i Mexiko.

Själv kom jag inte fram till Cancún. Jag vände hem vid budet om Anna Lindhs död som jag fick när jag mellanlandade i New York. Men jag följde den svenska delegationens arbete från Stockholm per telefon.

Jag hade hoppats på att få komma hit och redogöra för många konkreta framsteg vid WTO-mötet och möjligheten för en öppnare och mer rättvis handel i en snar framtid och för hur ministermötet kommer att ge en viktig injektion åt fattigdomsbekämpning och internationellt samarbete och hur världens regeringar slöt upp bakom de högt uppsatta målen för en modernisering av handelssystemet – mål som slogs fast när vi lanserade WTO-rundan i Doha för nästan två år sedan. Men så blev det nu inte. I stället bröt Världshandelsorganisationens ministermöte ihop under söndagen. WTO:s medlemsländer förmådde inte komma överens om en deklaration och ett ramverk för de fortsatta förhandlingarna.

Ministermötet slutade i sammanbrott och splittring och, bör man lägga till, i förvåning, för på bordet låg ett kompromissförslag som i mina ögon var både ambitiöst och realistiskt. Det adresserade jordbruks-

stöden i rika länder. Det innebar förutsättningar för öppningar för handel med industrivaror och en utvidgning av handelssystemet till att omfatta nya frågor.

I jordbruksfrågan hade en ny grupp av u-länder lyckats sätta press på oss rika länder. Gruppen som består av 22 länder – däribland Kina, Indien, Sydafrika och Brasilien – hade med kraft drivit på för begränsningar för olika former av jordbruksstöd, och de var framgångsrika.

Enligt utkastet till ministerdeklaration skulle USA och EU ha fått acceptera tuffare neddragningar i interna stöd och i exportbidrag än tidigare. Också för handeln med industrivaror fanns det förutsättningar för en hög ambitionsnivå.

Utkastet till ramverk kunde ha lett till betydande tullsänkningar. Låga tullar, som bara leder till krångel, föreslogs avvecklas av i-länderna. Inom vissa sektorer skulle till och med alla tullar kunna avskaffas. Samtliga rika länder uppmanades också erbjuda de minst utvecklade länderna tull- och kvotfri tillgång till sina marknader. Samtidigt skulle fattiga länder kunna behålla höga tullar på vissa begränsade områden.

Mest kontroversiellt vid ministermötet var dock utvidgningen av handelssystemet. EU och en rad andra länder har länge drivit att förhandlingar ska inledas om fyra nya frågor: förenklade handelsprocedurer, insyn i offentlig upphandling – det som brukar kallas för transparens – konkurrenspolitik och investeringar.

Många u-länder med Malaysia och Indien i spetsen har dock lika konsekvent motsatt sig förhandlingar på samtliga dessa områden. Polariseringen var stark redan före ministermötet. På ministermötet föreslogs därför en kompromiss. Den gick ut på att man skulle inleda förhandlingar på två områden: förenklade handelsprocedurer och insyn i offentlig upphandling. EU erbjöd sig att släppa både den kontroversiella frågan om investeringar och den förhållandevis komplicerade konkurrenspolitiken.

Jag anser att det var en lösning som samtliga WTO-länder borde ha kunnat acceptera, även u-länderna. Fattiga människor behöver mer än några andra regler mot korruption och onödig byråkrati i handeln. Men kompromissen visade sig vara alltför svårsmält för flera u-landsgrupperingar.

När Afrikagruppen förkastade kompromissförslaget valde mötets ordförande att avblåsa ministermötet utan ytterligare förhandlingsansträngningar vare sig på detta eller på andra områden. Sammanbrottet var ett faktum. Det var alltså ett faktum utan att man hade gått till botten eller så långt att man fick klart för sig exakt vilka länder som kunde gå hur långt.

Flera faktorer samverkade till att skapa denna djupt beklagliga situation. Först och främst handlade det om bristande kompromissvilja. Det gäller både u-länderna och EU. Från svensk sida har vi länge arbetat för att EU skulle inta en mer öppen och kompromissvillig ansats till de nya frågorna. Tyvärr har vi inte varit framgångsrika. Först i sista sekund gav EU-kommissionen slutligen med sig. Det visade sig vara för sent. U-landsgrupperingar som hade enats i motståndet mot EU splittrades inför EU:s plötsliga flexibilitet. De klarade inte av att frigöra sig från sin hårdföra retorik och sina inkörda positioner. Att ordföranden för ministermötet gav kort tidsrymd för länder att ta ställning till kompromissförslaget underlättade heller inte saken.

Men misslyckandet i Mexiko är också en fråga om bristande förtroende – förtroendet för det existerande handelssystemet och förtroendet mellan WTO:s medlemsländer. Den pågående handelsrundan i WTO kallas för utvecklingsrunda. Den ska sätta utvecklingsländernas intressen i centrum. Men hittills har det tyvärr mest handlat om vackra ord. Även det självklara beslutet om att alla fattiga länder ska ha tillgång till nödvändiga mediciner kunde bara nås efter mycket hårda förhandlingar.

Inför ministermötet väcktes en annan grundläggande förtroendefråga. Fyra av världens fattigaste länder pekade på hur den rika världens jordbrukspolitik underminerade deras enda reella exportmöjlighet, bomullen. Länderna krävde inget annat än att de skulle behandlas enligt de regler som gäller i handelssystemet i övrigt. De ville få möjlighet att konkurrera på rättvisa villkor, utan tullmurar och utan dumpade världsmarknadspri-
ser.

Från svensk sida är detta en självklar rättighet. Inför ministermötet arbetade vi därför hårt för att förmå EU att gå med på de fyra ländernas önskemål. Vi gav också ekonomiskt stöd till länderna så att de mer effektivt skulle kunna driva sina intressen inför mötet. Det här gjorde vi redan i våras. Men vid ministermötet motsatte sig USA en lösning. I stället föreslogs ökat bistånd. Svaret på ett rättmätigt krav på en likabehandling på handelsområdet reducerades på så sätt till en biståndsfråga. Bomulls-avsnittets utkast till ministerdeklaration var otillräckligt. Många u-länder uppfattade det som direkt förolämpande. Det lilla förtroende som trots allt fanns mellan WTO:s medlemsländer förbrukades snabbt. Det minskade drastiskt många u-länders vilja att gå med på att förhandla om nya frågor i handelssystemet.

Av den kompromiss som såg så lovande ut blev ingenting. Därmed gick vi också miste om ett gyllene tillfälle att ta ett viktigt kliv framåt i förhandlingarna om en öppnare och mer rättvis handel. Det gäller inte minst jordbruksområdet.

Samtidigt är det viktigt att komma ihåg att ministermötet endast utgjorde en halvtidsöversyn av den pågående WTO-rundan. Dessa förhandlingar kommer att fortsätta, men det kan ta tid innan de tar fart igen, och risken för ytterligare förseningar är överhängande.

Än allvarigare är risken för att ambitionsnivån i WTO-rundan nu sänks. Utkastet till kompromiss vid mötet hade borgat för höga ambitioner i de fortsatta förhandlingarna. Nu kan många länder försöka att backa ifrån tidigare löften. Nödvändiga reformer riskerar att utebli. Stora och starka länder kan också utnyttja sammanbrottet som förevändning för att prioritera bilaterala och regionala förhandlingar framför breda förhandlingar i WTO. Men jordbruksstöden kan aldrig minskas genom sådana avtal. För detta krävs framsteg inom ramen för WTO.

U-länderna är de självklara förlorarna om dessa farhågor besannas. Fattiga och små länder skulle drabbas värst. För dem finns inga andra alternativ än att förlita sig på internationellt samarbete och globala regelverk. Få fattiga och små länder är attraktiva för stora och starka länder att inleda bilaterala förhandlingar med. Det kommer inte att löna sig, för det är ingen vinnarstrategi för dem.

Sammanbrottet vid ministermötet i Mexiko gör att vi nu står inför en tid med betydande utmaningar. För svensk del gäller det både som WTO-medlem och som medlem i EU. Inom EU måste vi motverka alla eventu-

ella tendenser till minskad reformvilja på jordbruksområdet. Vi måste uppmuntra EU att öka och inte minska sin aktivitet och flexibilitet i WTO-rundan. I Världshandelsorganisationen måste vi försöka överbrygga den klyfta som finns mellan rika och fattiga länder. Nytt förtroende behöver byggas. Vi behöver finna en mer konstruktiv samtalston. En snabb lösning på bomullsfrågan är därför fortfarande av hög prioritet. Men också de nya frågorna kräver ökad dialog. Vi måste finna en väg att inleda förhandlingar på sådana viktiga områden som förenklade handelsprocedurer, samtidigt som u-ländernas särskilda behov och intressen tas till vara. Ingenting av detta kommer att bli lätt. Det hade det inte varit ens med ett positivt resultat vid ministermötet. Nu är utmaningen desto större. Dessa förhandlingar är vår generations största och kanske enda möjlighet att skapa öppnare och mer rättvisa spelregler för världshandel i framtiden.

Anf. 2 GÖRAN LENNMARKER (m):

Fru talman! Låt mig först tacka näringsministern för redogörelsen. Ett gyllene tillfälle har gått förlorat, sade näringsministern. Jag delar den uppfattningen. Protektionism är ett av de stora bekymren i världen, en av de stora orsakerna till massfattigdom. Nu gäller det att se framåt. Oavsett skuldfrågan – det har gått som det har gått – är det viktigt att EU ser till att ta en drivande position för att få i gång det här igen och att Sverige inom EU driver just detta. Det finns anledning att ånyo försöka få EU att ta initiativ också till unilaterala tullsänkningar och sänkningar av subsidier som förvrider världshandeln och försvårar import från andra länder.

Traditionellt har USA haft en ledande roll. Det är angeläget att också EU nu försöker axla denna roll. Ska förtroendet återskapas krävs just någon form av unilateral åtgärd för EU för att visa detta förtroende.

Låt mig också lägga till att de stora förlorarna på höga tullar är också u-länderna sinsemellan. Det är höga tullsatser mellan u-länder som skapar mycket fattigdom i Afrika, i Latinamerika och faktiskt i delar av Asien. Ur u-ländernas egen synpunkt sker detta inte bara i perspektivet av i-ländernas tillkortakommanden, vårt för höga skydd, utan också de sinsemellan måste avveckla sina tullar. Det naturliga är ju att handla med sina grannar.

Anf. 3 Näringsminister LEIF PAGROTSKY (s):

Fru talman! Låt mig returnera med att tacka Göran Lennmarker för inlägget. Jag kan konstatera att jag håller med om allting som Göran Lennmarker har sagt. Jag tycker också att det är viktigt nu att vi från svensk sida driver på i EU och att EU driver på i de internationella förhandlingarna för att vi nu ska kunna samla ihop bitarna av de framsteg som hade gjorts i Cancún och se om det finns några möjligheter att få fart på det här snabbt igen, att inte missa den möjligheten. Det måste vi värdera mycket noggrant.

Vi kommer i handelsministerkretsen i EU att träffas redan den 3 oktober för att föra en diskussion om vad läget nu är och vad vi kan göra. Jag kan försäkra att Sverige där kommer att agera i just den anda som Göran Lennmarker önskar.

Att vi skulle gå före med ensidiga tullsänkningar och marknadsöppningar tycker jag också är en bra idé, inte minst av det skälet att det gyn-

nar konsumenter i Sverige och i övriga EU. Vi har tidigare drivit detta till exempel när det gäller barnkläder och andra textilier, varor med gynnsamma inverknings på miljön, miljövårdsinvesteringsprodukter och annat. Jag konstaterar att kulturen är förhärskande att man sänker ingenting och öppnar ingenting utan att byta med någonting. Vi står ofta alldeles ensamma i detta krav. Jag fortsätter gärna att föreslå det, men jag vill inte inge någon optimism om att detta kommer att leda till att det snabbt blir EU:s politik.

Prot. 2003/04:4
18 september

*Information från
regeringen*

Anf. 4 GÖRAN LENNMARKER (m):

Fru talman! Tack för det. Brådska är viktigt. Det finns en sak som handelsministern kan använda som stöd för detta. Konventet om EU:s framtid satte som målsättning för EU:s externa agerande att avveckla tullar och andra handelshinder. Det finns alltså ett betydande stöd åtminstone bland parlamentariker i de 28 länder som utgjorde detta framidskonvent för detta synsätt. Sedan stämmer det, som Leif Pagrotsky säger, att många vill se det som ett spel, man ger inte ifrån sig något förrän man själv har fått något, vilket ju är en grundläggande felsyn.

Anf. 5 CARL B HAMILTON (fp):

Fru talman! De stora förlorarna är naturligtvis u-länderna i det här sammanhanget. Men det finns också andra färar som jag ska återkomma till.

Det första är det som handelsministern gick ganska lätt förbi, att frågan är om man inte överlastar WTO när man för in nya frågor, som Singaporefrågorna, innan man har löst för u-länderna, motparten, centrala frågor som man har fuskat med i 10–20 år. Det gäller tekofrågorna, det gäller jordbruksfrågorna framför allt men även andra frågor. Frågan är om man ändå inte hade bäddat för ett misslyckande i det ögonblick då u-länderna uppträdde med större fasthet, som utifrån andra utgångspunkter då och då förordats. Men när de faktiskt gjorde det bröt det samman därför att de tog på allvar de utfästelser som EU och USA hade gjort för länge sedan men inte hade uppfyllt.

Frågan är vad näringsministern kommer att göra inom EU för att säkerställa att man inte överlastar hela WTO-systemet med nya frågor bara för att det ska gynna i-länderna.

Det leder mig över till den andra reflexionen. EU har varit väldigt duktigt på, tyvärr, att ingå en mängd bilaterala handelsavtal som i sig, när de blir så många som de är, undergräver det globala handelssystemet.

Vad kommer handelsministern att göra inom EU för att motverka att ytterligare avtal av den här karaktären sluts? Det gäller till exempel ett avtal med Chile som vi nu har på riksdagens bord, men det finns massor av avtal med Medelhavsländer och före detta kolonier.

Mot den här bakgrunden är min allmänna fråga: Vilka initiativ tänker näringsministern ta inom EU med tanke på det här debaclet?

Anf. 6 Näringsminister LEIF PAGROTSKY (s):

Fru talman! Frågan om vi överlastar WTO med nya frågor bara för att gynna i-länderna vill jag besvara med ett nej. Jag instämmer inte i den synen. Jag håller med om att det kan vara ett problem för många länder att ta på sig nya uppgifter. Men det översätter jag inte till att vi ska para-

lyseras och låta bli att gripa oss an frågor som har blivit viktiga, men som inte var på dagordningen när den förra förhandlingen inleddes för 20 år sedan. Vi ska i stället medge flexibilitet i tillämpningen som respekterar små länders och fattiga länders svagare förmåga att lika snabbt omsätta sådana här avtal i praktiken.

Vilka initiativ föreslår Sverige för att gå dessa länder till mötes? Så uppfattade jag en del fråga. Vi har i EU drivit på för att EU ska ha en flexibel attityd i sina förhandlingar, att man inte ska framstå som en som kräver allt eller inget och som i ultimativa ordalag ställer krav i alla dessa fyra nya frågor utan kompromiss och utan prut. I någon mening har vi varit framgångsrika. EU prutade väldigt radikalt, men också väldigt plötsligt och väldigt sent. Det fanns inte någon beredskap hos andra sidan att omedelbart översätta eftergiften från EU till en ny förhandlingsposition. Det lämnades inget svar på det.

Men jag vill påstå att de två nya frågor som återstår i EU:s krav – transparens vid offentlig upphandling och minskad byråkrati kring handeln – absolut inte är frågor som är till för att gynna i-länder. Jag vill tvärtom påstå att den byråkrati som omger handeln är ett större problem, en större kostnad och en större börda för fattiga människor i fattiga länder än vad de är för till exempel Sverige.

Anf. 7 CARL B HAMILTON (fp):

Fru talman! Jag upprepar min fråga om dessa myriader av bilaterala avtal och EU, men den kan näringsministern kanske svara på i nästa inlägg.

Det finns två knäckfrågor här. Den ena är att EU är inflexibelt och har svårt att förhandla. Först ska man komma överens inom gruppen, och sedan är man ofta låst i sin attityd när man så att säga kommer till tredje part.

Det andra området gäller jordbruksfrågorna. Där är min fråga: Tror näringsministern att debaclet i Cancún kommer att påverka diskussionen inom EU beträffande den framtida jordbrukspolitiken?

Anf. 8 Näringsminister LEIF PAGROTSKY (s):

Fru talman! Den sista frågan försökte jag att beröra i mitt inledningsanförande. Det gäller att se till att reformviljan inte mattas utan i stället stärks. Men det finns ju en oro för att om WTO-förhandlingarna faller ihop så försvagas det yttre trycket på oss att reformera jordbrukspolitiken och då minskar den interna reformviljan och reformförmågan. Det yttre trycket behövs för att man ska få fart på reformerna. Vad det blir av detta är för tidigt att säga. Men vi är mycket uppmärksamma på utvecklingen. Och jag kan försäkra att vi för vår del kommer att göra vad vi kan för att förhindra att detta ogynnsamma scenario blir verklighet.

Jag hann inte med frågan om de bilaterala handelsavtalen i mitt första inlägg. Carl Hamilton nämnde avtalen med Chile och Mercusur. Det är två avtal som vi inledde förhandlingar om under det svenska ordförandeskapet och som jag därför gärna vill försvara. Jag tycker att det är bra om vi får bättre handelsförutsättningar med den regionen. Det skapar välstånd och bättre utveckling och tryggar demokratin på ett sätt som jag gärna vill medverka till. Jag tror inte att det är skadligt för världshandeln.

Anf. 9 LARS OHLY (v):

Fru talman! I regeringsförklaringen som föredrogs av statsministern i tisdags sägs det så här: Samverkan med viktiga utvecklingsländer som Brasilien, Sydafrika och Indien kommer att intensifieras. Jag antar att en del i den slutsatsen är det som nu har skett i Världshandelsorganisationen. Hur ska det samarbetet intensifieras och vad ska det leda till?

Sedan säger näringsministern att det fanns två skäl till det fiasko som vi har sett i Cancún, dels bristande kompromissvilja såväl från EU som från fattiga länder, dels bristande förtroende för WTO-systemet. Eftersom många är inne på att u-länderna är de stora förlorarna är det rimliga att ställa frågan: Vet de inte sitt eget bästa? Finns det en risk för att det finns en sorts *von oben*-attityd från oss och från den europeiska unionen gentemot fattiga länder som har sett att USA och EU många gånger inte har varit kompromissvilliga och velat ställa upp på deras krav?

Man har ställt krav på att fattiga länder ska avreglera marknader och offentliga sektorer, och man har haft motvilja mot system som garanterar fattiga människor mediciner. Det gäller EU:s egen handelspolitik och jordbrukspolitik och nu senast motståndet mot att bomullsprodukter skulle kunna behandlas som andra varor och omfattas av tullfrihet.

Jag menar att det finns ett ansvar också hos den europeiska unionen för bakgrunden till det misstroende som många fattiga länder känner inför Världshandelsorganisationen i dag.

Anf. 10 Näringsminister LEIF PAGROTSKY (s):

Fru talman! Jag börjar med frågan om Sydafrika, Indien och Brasilien. Jag blev väldigt glad över att statsministern i regeringsförklaringen gjorde den här markeringen. Det är tre länder som är väldigt viktiga aktörer på det område som vi diskuterar i dag här i kammaren. Statsministern syftade i och för sig på ett mycket brett samarbete med tre viktiga länder i syd. Men på detta område är dessa tre länder nyckelspelare som jag vill påstå att vi redan i dag har goda och nära kontakter med som vi under åren har försökt att utveckla.

Jag var själv i Indien i februari och förde handelspolitiska samtal med min indiske kollega Arun Jaitley. Så sent som häromdagen talade jag i telefon med min sydafrikanske kollega Erwin. Den svenska delegationen i Cancún hade informella och utförliga samtal med den brasilianska delegationen.

Vi har goda traditioner från den tid som vi förhandlade i GATS av den här typen av diskussioner, och dem vill jag mycket gärna bygga vidare på. Jag kommer att bjuda in mina kolleger till besök hos oss här för att gå igenom hur vi kan fördjupa våra relationer ytterligare.

Den andra frågan som Lars Ohly ställde tycker jag är väldigt befogad. Kan det vara så att vi uppifrån oss har en *von oben*-attityd gentemot dem där nere i söder, att de har sett vår protektionism och därför inte tror på oss? Javisst, så är det. De har sett hur vi har släpat benen efter oss när det gäller att tillämpa läkemedelsbeslutet i Doha, tekoavreglingar och mycket annat.

Men de två frågor som nu stälpte förhandlingarna i Cancún – avbyråkratisering och förenkling av handelns krångel och transparens i offentliga upphandlingar för att minska risken för korruption – är verkligen inte

Prot. 2003/04:4

18 september

Information från
regeringen

frågor som vi för fram på deras bekostnad. Det handlar ju inte om att vi vinner och de förlorar, utan det handlar om att det behövs gemensamma ansträngningar för effektivare regler. Reglerna är ju gemensamma när det gäller handeln. Så i det avseendet vill jag inte hålla med.

Anf. 11 LARS OHLY (v):

Fru talman! Jag välkomnar synsättet att man ska utöka samarbetet med Sydafrika, Indien och Brasilien. Det finns säkert också fler länder som kan vara aktuella för ett utökat samarbete i handelsfrågor, men dessa tre länder är, precis som näringsministern säger, centrala aktörer.

När det gäller min fundering över ansvaret hos den europeiska unionen och hos USA menar jag att man, för att förstå det misstroende som finns, måste se hur handelssystemet och Världshandelsorganisationen i dag fungerar. Den misstro som finns i dag bland många fattiga länder bygger egentligen på en högst realistisk syn på hur man har sett rika länder använda Världshandelsorganisationen på just det sätt som näringsministern tog upp. De rika länderna byter favörer och vill alltid se till att de själva tjänar på det hela. De är inte alls främmande för att ha protektionistiska inslag i sin egen politik så länge som de inte får några favörer i utbyte. Det är någonting som vi måste göra upp med.

Anf. 12 Näringsminister LEIF PAGROTSKY (s):

Fru talman! Jag håller med Lars Ohly om det. Jag tycker precis som Carl B Hamilton, och som jag själv var inne på för en liten stund sedan, att det här är ett område som präglas av ett gammalt tänkande, att sådant här är saker som man bara byter, att här kan vi göra saker av egenintresse ensamma som dessutom kan vara bra för andra länder.

Vi föreslår detta då och då, och de börjar tröttna på oss för att de tycker att vi är dumma och vi får aldrig stöd för det, så vi kanske inte har föreslagit det tillräckligt ofta, vad vet jag. Men det råder ingen oenighet mellan oss om detta. Vi känner en del av det dåliga samvetet i EU för att EU har varit så dåligt på att genomföra tekoavregleringen till exempel.

Tonen här är kanske lite självkritisk om EU. Det är klart att vi ska granska vad EU gör, och vi ska värdera hur vi ska göra EU bättre. Men vi ska inte glömma att också USA är dåliga i det här avseendet. Vad gäller bomullen var det ju USA som var boven, inte EU. Den provokation som kanske psykologiskt fällde det här var att förhandlingsmannen, Supachai, lade sig för nära de amerikanska intressena i sitt kompromissbud.

Anf. 13 LARS LINDÉN (kd):

Fru talman! Utvecklingsländerna har inför Cancúnmötet förstärkt sina förhandlingspositioner. Det kanske förvånar en del att de blev kraftfullare nu. Bland annat hade man rätt mycket NGO-folk med sig i sina grupper, och för EU och USA blev det helt plötsligt lite tuffare förhandlingar. Men nu har vi alltså fått tydliga signaler på vad de vill och i vilken riktning de vill se utvecklingen.

Tror du, Leif Pagrotsky, att vi om några år kanske kan se misslyckandet i Cancún, en ände med förskräckelse, som bättre än en förskräckelse utan ände, så att det blir ett uppvaknande på något sätt som gör att vi i fortsättningen i god tid respekterar u-ländernas åsikter? Att komma med

en massa kompromisser i slutändan när mötet nästan var över var väl inte precis att ge dem en *fair* chans att kunna säga ja eller nej.

Prot. 2003/04:4
18 september

Anf. 14 Näringsminister LEIF PAGROTSKY (s):

Fru talman! Vi vet nu i efterhand att eftergifterna kom för sent. Men det är svårt att delta i det här förhandlingsspelet, och det är många som sitter vid spelbordet. Jag vill inte i efterhand vara efterklok och säga att vi skulle ha gjort annorlunda. Vi tyckte från vår sida att man skulle ha varit mer flexibel, men det är som sagt lätt att säga nu.

Det kommer att bli mycket analys och mycket diskussion om detta. Jag föredrar att vända blicken framåt och, precis som Lars Lindén föreslår, se om vi kan göra något positivt av det, om vi kan undvika att det blir en bestående katastrof och att saker inte kommer i gång igen.

En positiv sak att bygga på är att de mer tongivande u-länderna, ledda av gruppen av stora länder som Brasilien, Indien, Kina och så vidare, visade sig vara ett ganska väl fungerande block som det gick att prata och förhandla med och att få i gång en förhandlingsdynamik med.

Tidigare har vi sett allianser av länder som har enats om att säga nej. Men när det har börjat röra sig i förhandlingen har det inte funnits kapacitet att spela spelet så att säga, utan man har enats om ett nej och när det inte längre gäller är det oerhört svårt att gå framåt. Nu var det mer konstruktivt, mer erfaret, mer moget, och det pekar väldigt konstruktivt framåt. Jag föredrar att lägga tonvikten vid den delen av erfarenheten och säga att på det här kanske vi kan bygga en bättre utveckling, en effektivare förhandling med mer effektiva talesmän för u-landsintresset.

Men vi ska inte glömma det som Göran Lennmarker sade för en stund sedan, att också mellan u-länderna finns stora motsättningar. Och många små u-länder tycker att de stora u-länderna bara ser till sitt, att de blir lämnade åt sidan och att ingen beaktar deras intressen. Kanske var det den känslan som bidrog till att stjälpa förhandlingarna. Vi får vara uppmärksamma på det men vara glada över att den här stora gruppen av viktiga länder faktiskt fungerade bättre än tidigare.

Anf. 15 LARS LINDÉN (kd):

Fru talman! Det fördes tidigare här fram kritik mot EU-kommissionen. De har ju sina direktiv från 1999 vad jag förstår, och de kanske inte var riktigt representativa för alla 15 EU-länder den här gången. Finns det anledning att börja se över deras direktiv framöver och att vi från Sverige och en del andra länder försöker att få dem lite mer förhandlingsvilliga nästa gång?

Anf. 16 Näringsminister LEIF PAGROTSKY (s):

Fru talman! Vi antog förhandlingsmandat, som det kallas, i form av slutsatser från allmänna rådet inför förhandlingen i Seattle, men eftersom förhandlingen inte kom i gång har de levt vidare, och de var ganska breda och allmänt hållna. Om man gör om dem för ofta blir det inte vi som får skriva de nya mandaten och förhandlingsuppdraget, och risken är att det som vi fick igenom senast kanske rycks bort i nästa version. Det är en avvägning som måste göras om de behöver moderniseras och förnyas och om de intressen som vi vill se stärkta skulle ha förutsättningar att flytta fram positionerna, eller kanske det omvända.

*Information från
regeringen*

Nu måste vi naturligtvis sätta oss ned och värdera detta. Men förhandlingen pågår ju fortfarande, även om man har missat den här mellanstationen. Förhandlingen har inletts med att vi har bestämt våra förhandlingsmål och förhandlingsutgångspunkter. Men ni får gärna värdera om det behöver göras om på något sätt i det här avseendet.

Anf. 17 INGEGERD SAARINEN (mp):

Fru talman! Ministern nämnde frågan om billigare läkemedel till fattiga länder. Det sägs nu att den frågan har blivit löst i så måtto att fattiga länder med hjälp av tvångslicens kan få lov att producera och sälja läkemedel till lägre priser till sina invånare. Frågan är hur det är med fattiga länder som inte har de här produktionsresurserna. Hur ser lösningen ut för dem? Ska de kunna importera från andra fattiga länder med produktionsresurser, eller är de fortfarande hänvisade till industriländernas läkemedelsbolag? Vad anser ministern i den här frågan?

Anf. 18 Näringsminister LEIF PAGROTSKY (s):

Fru talman! Svaret på den här frågan är att det är just detta som nu har lösts i och med den uppgörelse som träffades strax innan mötet i Cancún.

Amerikanerna har släpat benen efter sig när det gäller att genomföra de precisa regler som man i princip hade kommit överens om vid förra ministermötet, för två år sedan. Den springande punkten var att de var oroliga att de läkemedel som då skulle handlas mellan fattiga länder skulle ta vägen till de rika länderna genom parallellimport och hamna på apotekens hyllor hos oss. De har fått in regler som ska försvåra detta och underlätta upptäckt och stoppa smuggling av läkemedel. När det löstes skrev amerikanerna på till slut, så nu tror jag att den frågan är löst. Problemet är att det tog så lång tid. Många människor fick inte de mediciner som de skulle ha kunnat få tidigare.

Det tog flera år innan förtroendet kom på plats att vi menade allvar när vi kom överens om detta. Det tog två hela år att komma överens, inte bara i princip utan om den konkreta utformningen i detalj. Det var en förtroendskadlig fördröjning. Jag beklagar den, men EU var oskyldigt. EU var i själva verket pådrivande för att det här skulle komma fram och genom vårt agerande, vill jag påstå, under det svenska ordförandeskapet för ett par år sedan.

Anf. 19 INGEGERD SAARINEN (mp):

Fru talman! Det sägs också från frivilligorganisationer att överenskommelsen var långtifrån tillräcklig. Jag skulle vilja att ministern kommenterar de åsikterna lite grann.

Anf. 20 Näringsminister LEIF PAGROTSKY (s):

Fru talman! Reglerna kring hur man ska förhindra återflöde eller parallellimport till exempelvis amerikanska eller europeiska marknader blev rätt detaljerade och krångliga för att företagen skulle känna trygghet om de gick med på detta – det kändes som att det var företagen som förhandlade och inte den amerikanska regeringen – att de inte skulle bli av med sina normala marknader i norr. Reglerna blev krångliga och

kommer kanske att upplevas som en broms vid tillämpningen av avtalet. Men jag tror att man kommer att kunna finna ganska smidiga former för att jobba med detta så att det i verkligheten inte kommer att visa sig vara ett konkret hinder. Det är min förhoppning, men också min tro faktiskt.

Prot. 2003/04:4
18 september

*Information från
regeringen*

Anf. 21 GUSTAV FRIDOLIN (mp):

Fru talman! Sammanbrottet i Cancún ställer ju hela WTO-processen på sin spets. Man måste kanske börja fundera på vad som händer bakom kulisserna och hur det kommer sig att USA kan möta rättmätiga krav i bomullsprocessen med en sådan arrogans som även näringsministern menade att man gjorde. Vad ligger bakom det som näringsministern menar är hårdför retorik och fastlåsta positioner gentemot EU från de fattiga länderna men som de fattiga länderna säkerligen menar är en bra och riktig analys av hur EU stänger in sig via protektionism och den ovilja man hitintills har visat de fattiga länderna för att skapa någonting? Kanske är det så att sammanbrottet i Cancún inte riktigt bara har att göra med det som låg på bordet utan också med hur hela processen gått till, vad som händer mellan mötena, att det finns hot, mutor och så vidare inblandat i processen när det gäller världshandelsavtalen.

Mot bakgrund av det har jag två frågor som jag vill ställa till näringsministern. En är ganska konkret.

Vad avser du och Sverige att göra för att förbättra möjligheterna i fortsättningen för de fattiga länderna att föra sin talan och sköta en bra förhandling mer än att lägga undan pengar till den förhandlingsfond som finns men som egentligen är ganska liten och som de fattiga länderna givetvis inte visat sig ha stort förtroende för?

Den vanliga retoriken från Sverige är ju att anledningen till att vi blandar in, och trycker på för, saker som TRIPS, GATS och investeringsavtal som av de fattiga länderna ofta bara ses som fortsatta möjligheter för de rika länderna att få en världshandel på deras villkor, och som ofta kritiseras av en enig rättviserörelse, är att vi med dem ska kunna påverka och förbättra jordbrukspolitiken och så vidare. Kan man verkligen hävda att den linjen håller när de saker som på allvar används i förhandlingarna, snarare än att slå någon i huvudet med TRIPS och komma fram på det sättet, är hot, mutor och andra väldigt trista processer?

Anf. 22 Näringsminister LEIF PAGROTSKY (s):

Fru talman! Det förekommer ofta rykten om hot och mutor. I Doha var dessa rykten särskilt livliga, och då var de dessutom preciserade till vissa delegationer som hade blivit föremål för detta. Det visade sig vara delegationer där jag hade lite kompisar, så jag gick och frågade vad det var som låg bakom. De ville inte kännas vid att de någonsin hade sagt det, och de som hade spridit ryktena gick sedan och tog tillbaka dem.

Jag vill för min del vara försiktig med den typen av anklagelser. Jag tror att det räcker att konstatera att har man 146 medlemsländer och alla beslut ska fattas i konsensus så finns det alla möjligheter för många länder att hota med att säga nej, att hota med att resa hem eller att hota med att resa sig från bordet och lämna förhandlingslokalen. Hoten är ingen bristvara. Det är tvärtom så att samtliga 146 länder sitter i "säkerhetsrådet", som den förre WTO-chefen brukade säga. Då behöver man inte ytterligare saker i bakfickan, tror jag.

Jag vill förbättra möjligheterna för de fattiga länderna att föra sin talan. Jag tycker inte att det är rätt att ringakta det vi gör, att betala pengar till institutioner som står för utbildning, konsult hjälp och seminarier, som reser runt i Afrika och Asien och hjälper fattiga länder att ansöka och förhandla i sina ansökansförfaranden. Det tror jag är det viktigaste man kan göra. Vi gör det dessutom i det bilaterala biståndet, men jag tror att det effektivaste är att göra det just regionalt och multilateralt.

Detta gör vi med kraft, mycket mer än andra länder av motsvarande storlek. Vi är en proportionellt mycket stor bidragsgivare till det här. Det är jag stolt över. Jag tycker inte att det är rimligt att säga: Vad gör ni förutom det där som ju – underförstått – ingen bryr sig om? Detta är mycket viktigt.

Ett ytterligare exempel är de pengar som vi bidrog med till de fyra västafrikanska länderna för att de skulle kunna skaffa bättre möjligheter att föra sin talan i förhandlingen. Det var fyra länder av vilka två inte ens har representation i Genève.

Anf. 23 GUSTAV FRIDOLIN (mp):

Fru talman! Nej, jag ville inte ringakta de insatser som görs med seminarier, utbildning och så vidare. Men det jag ville fråga efter det här sammanbrottet är om det inte finns några planer från svensk sida på att göra mer för att ge möjligheter för länder. De stora länderna kan skicka mycket stora förhandlingsdelegationer medan andra har en förhandlingsdelegation på i stort sett en eller en halv person som ska kunna företräda en väldig massa olika grupper. Vi vet ju att det är den stora kritiken från de fattiga länderna, att de inte har möjlighet att föra fram sina krav på samma sätt som de stora länderna. Då kanske det finns en möjlighet att Sverige vill göra mer – det är det jag hoppas att få ett svar på – än de här seminarierna och de verksamheter som redan pågår.

Den andra frågan kvarstår, och jag hoppas att jag kan få ett svar på den. Håller verkligen retoriken att man måste ha in TRIPS-avtalen och GATS-avtalen, avtal som är kritiserade av en enig rättviserörelse och som många av de fattiga länderna är skrämde av, för att kunna ändra jordbruksreformerna? Räcker det inte att där faktiskt försöka se till att få en bra politik?

Anf. 24 Näringsminister LEIF PAGROTSKY (s):

Fru talman! Det är klart att vi vill göra mer, absolut. Detta är en form av stöd som är alldeles nytt. Jag tror att starten för detta var i Seattle för fyra år sedan. Sverige var en av de första signatärerna när vi satte upp ett centrum för att bistå med det här. Sedan dess har det vuxit mycket snabbt, kanske så mycket att det har växtvärk. Det finns en del som påstår att de här hjälpinstitutionerna nu springer om fötterna på varandra. Det finns ingen samordning. Flera springer på en boll; ingen springer på en annan boll. Det kanske har växt lite snabbare än vad det har funnits kapacitet för att organisera det.

Vi vill göra mer, och vi kommer att göra mer. Det gäller också andra länder som nu förhandlar om medlemskap, till exempel Ryssland. Där har vi varit mycket aktivt involverade i ett utbyte med det ryska ministeriet.

Vad gäller huruvida retoriken håller vill jag säga att den viktigaste fråga där retoriken står i kontrast till handlingen gäller jordbrukspolitiken både i USA och i EU. Kan vi bli bättre där är detta det viktigaste bidrag vi kan lämna.

Prot. 2003/04:4
18 september

*Information från
regeringen*

Anf. 25 GABRIEL ROMANUS (fp):

Fru talman! Ökad frihandel och ökad kommersiell frihet på olika sätt är något önskvärt och värdefullt på de flesta områden. Det har varit stor enighet om det. Men i Sverige är det också enighet om att frihandel och ökad kommersiell frihet, hur bra det än är, inte är särskilt bra när det gäller vissa varor, till exempel alkoholdrycker. Där finns det andra värden. Det är ofta en motsättning mellan de kommersiella krafternas, marknadskrafternas, önskemål och önskemålet att säkra folkhälsan.

När vi gick med i EU gick vi också med på en ökad kommersiell frihet som har bidragit till att svenska folket nu dricker mer än någonsin och att skadorna ökar. Men vi lyckades bevara monopolet, detaljhandelsmonopolet, för försäljning av alkoholdrycker.

Nu i GATS är det, om jag har förstått saken rätt, så att Sverige har gjort undantag för distribution av alkoholdrycker. Då kan man fråga sig: Är allt gott och väl? Nej, enligt vad som har läckt ut om förhandlingarna kräver EU en avveckling av liknande detaljhandelsmonopol i USA och Kanada. Och EU talar ju å våra vägnar. Dessutom har USA som svar krävt att monopol ska avvecklas också i Europa.

Det är naturligtvis lite märkligt om man kräver att andra ska göra det som man själv har begärt undantag för att slippa. Det kan nästan kallas dubbelmoral. Någon elak människa skulle väl fråga om det är så att de europeiska produkterna ska säljas bättre i USA genom att USA avvecklar sina monopol. Vi har som bekant vissa produkter som går bra i USA. I en uppsats av en kanadensisk forskare som presenterades nyligen sägs också att de här GATS-förhandlingarna kan hota svensk alkoholpolitik på andra områden.

Jag har två frågor. För det första: Stämmer det att EU å Sveriges vägnar har krävt avveckling av andra monopol? För det andra: Kan Sveriges regering, för att göra det enkelt och radikalt, verka för att alkoholdrycker undantas helt från de här förhandlingarna?

Anf. 26 Näringsminister LEIF PAGROTSKY (s):

Fru talman! Såvitt jag är informerad är EU:s önskemål i den här förhandlingen att där det råder privat handel med alkoholhaltiga drycker ska företag som distribuerar sådana drycker, och som är stationerade i Europa, inte diskrimineras. Jag är inte medveten om några krav eller att EU önskar att monopol ska brytas upp för att det ska skapas konkurrens på tvärs mot den linje som vi driver i Sverige. Jag kan också säga att jag inte kommer att medverka till det. Jag har inte heller sett några önskemål om att vi skulle medverka till att via WTO-förhandlingar riva upp det svenska detaljhandelsmonopolet.

Vi har slagits hårt för detta i förhandlingar med övriga EU-länder. Vi värnar om detta. Det vore främmande för mig som ansvarig för sådana här förhandlingar att bakvägen, i något slags förhandling med 140 andra länder, ge upp vad vi har slagits med näbbar och klor för att få behålla i EU. Att vi skulle vara så slarviga i förhandlingarna att det här skulle

slinka igenom utan att vi märkt det har jag svårt att tro. Jag är inte beredd att medverka till något sådant.

Anf. 27 GABRIEL ROMANUS (fp):

Fru talman! Det låter ju mycket betryggande, och jag misstänker inte heller något annat än att Leif Pagrotsky och den svenska regeringen kommer att försvara det svenska monopolet. Det har vi fått många vittnesbörd om. Men problemet är att om man skapar en mekanism där EU å Sveriges vägnar kräver att andra ska avveckla sina monopol får man det naturligtvis förr eller senare i halsen: Om ni kräver detta får ni väl vara snälla att göra det själva också.

Dessutom hävdar alltså en del forskare att hela det här GATS-maskineriet kan användas för att utmana andra delar av svensk alkoholpolitik, till exempel den del av den svenska lagstiftningen mot alkoholreklam som eventuellt kan klara sig igenom en EU-prövning.

Jag begär inte något ytterligare besked nu. Jag tycker att det här var en bra deklaration. Men jag menar att den förutsätter att näringsministern går hem och kollar att EU verkligen inte *har* begärt avveckling av de nordamerikanska detaljhandelsmonopolen. Det är dem det handlar om. De är visserligen lite annorlunda än det svenska, men de har mycket gemensamt med vårt system också.

Anf. 28 Näringsminister LEIF PAGROTSKY (s):

Fru talman! Låt mig upprepa vad jag har sagt flera gånger tidigare här i kammaren när vi har haft debatter om detta. Jag har en principuppfattning i frågan om offentliga monopol kontra privat konkurrens när det gäller olika typer av offentliga tjänster, och den är tillämplig också i det här fallet. Jag tycker inte att internationella handelsförhandlingar ska lägga sig i om ett land vill ha en viss tjänst distribuerad på det ena eller andra sättet, om man vill ha ett offentligt monopol eller om man inte vill ha det, utan det ska vara en strikt nationell angelägenhet. Men – och detta är viktigt inte minst för mig som representerar ett litet land – om man själv väljer att ha en privat lösning med konkurrens kräver jag att svenska företag inte ska bli diskriminerade och att de också ska få vara med. Men det betyder inte att jag kräver att svenska företag ska få vara med och bryta upp monopol. Först när man har bestämt att det ska vara en annan ordning än monopol vill jag träda in och säga att svenska företag ska få vara med på samma villkor som amerikanska, franska och vilka som helst.

Jag tror att vi kan vara överens om att detta är en rimlig grundsyn i sådana här förhandlingar.

Anf. 29 ROSITA RUNEGRUND (kd):

Fru talman! Ledare för den svenska delegationen i Cancún säger, i likhet med vad handelsministern här har redogjort för, att det är möjligt att det hela gick i stöpet av praktiska skäl. Man menar alltså att de fattiga ländernas förhandlingsgrupper inte klarade av att ta ställning till de alternativa lösningar som EU-länderna efterhand föreslog när de så kallade Singaporefrågorna kom upp.

Men om vi tänker oss att det inte var de praktiska aspekterna som var avgörande, vad tror då ministern att det finns för sakpolitiska anledningar till att de fattiga ländernas representanter sade nej?

Prot. 2003/04:4
18 september

*Information från
regeringen*

Anf. 30 Näringsminister LEIF PAGROTSKY (s):

Fru talman! Jag har i min inledning redogjort för en lite bredare syn på hur jag tror att olika faktorer har inverkat. En viktig faktor tror jag var just att EU gjorde en mycket stor och mycket betydande eftergift plötsligt och radikalt. Det skedde inte gradvis, så att man började vattna ur sina krav, utan man drog plötsligt tillbaka de två känsliga kraven helt och hållet. Den stora gruppen av små och fattiga länder, de afrikanska länderna och de så kallade ACP-länderna, var överens om att säga nej, men det fanns inte tid att tänka igenom vad man skulle göra i stället och hur man skulle hålla samman sin front och ta ställning i de två mer harmlösa frågorna om avbyråkratisering av handeln och transparens och insyn i offentlig upphandling.

Jag tror faktiskt att det rent praktiska kom att avgöra: Det var ont om tid och kom väldigt plötsligt för en inte särskilt väl sammansvetsad grupp länder som ställdes inför att inbördes förhandla sig fram till en ny förhandlingsposition. Det var en väldigt viktig fråga. Men jag var inte på plats. Jag kan inte avläsa psykologin, utan jag får lita till de rapporter jag har fått.

De konkreta förhandlingsfrågor som vi har diskuterat – bomull, jordbruk och annat – har också vägt emot i den här processen. Vågskålen för var inte tillräckligt fylld. Men jag vill ändå påstå att det kompromissförslag som lades fram gick längre till u-ländernas favör på jordbruksområdet än något kompromissförslag som har behandlats i tidigare förhandlingar. De länder som nu tackade nej på grund av att de inte ville förenkla sin handelsbyråkrati tackade också nej till det mest generösa erbjudande på jordbruksområdet som någonsin har lagts fram. Det tror jag att många av dem kommer att ångra.

Anf. 31 ROSITA RUNEGRUND (kd):

Fru talman! Handelsministern nämnde också behovet av att skapa nytt förtroende, ett nytt förtroendekapital för WTO. Vi vet ju att sådant tar tid.

Hur ska man då kunna stärka förtroendekapitalet för WTO? Handelsministern nämnde lite om dialog. Kan handelsministern utveckla det?

Anf. 32 Näringsminister LEIF PAGROTSKY (s):

Fru talman! Jag tror att ett antal ganska små saker kan vara väldigt viktiga. Att snabbt få ett genombrott i bomullsfrågan tror jag vore oerhört viktigt för att skapa förtroende. Detsamma har gällt läkemedelsfrågan de senaste åren. Den har nu tornat upp sig som en kolossalt viktig fråga. Där är det USA som är huvudaktör, men frågan berör också EU.

Ett annat område är just förmågan att förhandla, som vi har varit inne på. Vi måste vara generösa och på allvar och i handling visa att vi också är beredda att hjälpa dem att förhandla mot oss. Vi måste ge dem stöd för att bygga upp sin kapacitet även om den kapaciteten kan användas för att bli skickligare i att förhandla mot EU. Där har vi haft problem i EU-kretsen. Den typen av stöd har vi lämnat ensidigt från Sveriges sida, men

vi har inte lyckats mobilisera gemensamma EU-pengar för den typen av ändamål.

Vi jobbar från svensk sida med att vara brobyggare genom våra biståndsmedel, med våra programländer och annat på bred front. Vi är ett litet land, men vi gör vad vi kan.

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Anmälan om interpellationer

Anmälades att följande interpellationer framställdes

den 18 september

2003/04:1 av *Göran Lindblad* (m) till socialminister Lars Engqvist
Psykiatrivårdens sammanbrott

2003/04:2 av *Ulf Sjösten* (m) till kulturminister Marita Ulvskog
Sveriges Radios lokala kanaler

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 23 september.

5 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 18 september

2003/04:1 av *Ulf Sjösten* (m) till finansminister Bosse Ringholm
Tullens kontrollverksamhet

2003/04:2 av *Lars-Ivar Ericson* (c) till utbildningsminister Thomas Östros

Rekryteringen till högskolan

2003/04:3 av *Maria Larsson* (kd) till statsrådet Mona Sahlin

Bedömningar av folkomröstningar

2003/04:4 av *Ragnwi Marcelind* (kd) till statsrådet Berit Andnor
Gränshinder i Norden

2003/04:5 av *Ulf Sjösten* (m) till justitieminister Thomas Bodström
Domstolarnas handläggningstider

2003/04:6 av *Tobias Krantz* (fp) till justitieminister Thomas Bodström
Göta hovrätt

2003/04:7 av *Torkild Strandberg* (fp) till justitieminister Thomas Bodström

Resurser inom rättsväsendet

2003/04:8 av *Erik Ullenhag* (fp) till statsrådet Hans Karlsson
Arbetskraftsinvandring

2003/04:9 av *Stefan Attefall* (kd) till statsrådet Hans Karlsson

2003/04:10 av *Tobias Billström* (m) till statsrådet Lena Hallengren
Komvux i Malmö

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 23 september.

6 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmälades att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 17 september

2002/03:1348 av *Anne-Marie Ekström* (fp) till statsrådet Jan O Karlsson
Migrationsverkets rutiner

2002/03:1353 av *Göran Lindblad* (m) till kulturminister Marita Ulvskog
TV-licens för personer i särskilt boende

2002/03:1356 av *Niclas Lindberg* (s) till kulturminister Marita Ulvskog
Obligatoriska biblioteksplaner

2002/03:1358 av *Anne-Marie Ekström* (fp) till statsrådet Mona Sahlin
Diskriminering av unga kvinnor i patriarkala familjer

2002/03:1361 av *Fredrik Olovsson* (s) till statsrådet Hans Karlsson
Arbetsmarknadsläget i västra Sörmland

2002/03:1362 av *Billy Gustafsson* (s) till statsrådet Berit Andnor
Medel för köp av arbetslivsinriktade rehabiliteringstjänster

2002/03:1363 av *Tuve Skånberg* (kd) till utrikesminister Anna Lindh
UD-rapport i tidskriften Palestina Nu

2002/03:1364 av *Ulla Hoffmann* (v) till utrikesminister Anna Lindh
Landsflyktiga iranska kurder i Turkiet

2002/03:1365 av *Inger Lundberg* (s) till statsrådet Jan O Karlsson
Statsbidrag till asylsökande grundskoleelever

2002/03:1367 av *Sven-Erik Sjöstrand* (v) till jordbruksminister Ann-
Christin Nykvist

Livsmedelstillsyn

2002/03:1368 av *Sven-Erik Sjöstrand* (v) till jordbruksminister Ann-
Christin Nykvist

Användning av elpåfösare på slakterier

2002/03:1369 av *Sven-Erik Sjöstrand* (v) till jordbruksminister Ann-
Christin Nykvist

Biodlingens förutsättningar

2002/03:1370 av *Lars Ångström* (mp) till försvarsminister Leni Björk-
lund

Utlåning av krigsmateriel

2002/03:1373 av *Anne Ludvigsson* (s) till vice statsminister Margareta
Winberg

Problem för sjuksköterskor att få F-skattsedel

den 18 september

Prot. 2003/04:4
18 september

2002/03:1349 av *Ingegerd Saarinen* (mp) till finansminister Bosse Ringholm

Villkoren för travsporten

2002/03:1350 av *Lena Ek* (c) till finansminister Bosse Ringholm

Nedläggning av tullverksamhet

2002/03:1357 av *Carina Adolfsson Elgestam* (s) miljöminister Lena

Sommestad

Byte av mark för att skapa naturreservat

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 23 september.

7 § Kammaren åtskildes kl. 14.54.

Förhandlingarna leddes av andre vice talmannen.

Vid protokollet

ANNALENA HANELL CARPELAN

/Monica Gustafson

Innehållsförteckning

1 § Ändring i kammarens sammanträdesplan	1
2 § Meddelande om statsministerns frågestund.....	1
3 § Information från regeringen.....	1
Anf. 1 Näringsminister LEIF PAGROTSKY (s)	1
Anf. 2 GÖRAN LENNMARKER (m)	4
Anf. 3 Näringsminister LEIF PAGROTSKY (s)	4
Anf. 4 GÖRAN LENNMARKER (m)	5
Anf. 5 CARL B HAMILTON (fp)	5
Anf. 6 Näringsminister LEIF PAGROTSKY (s)	5
Anf. 7 CARL B HAMILTON (fp)	6
Anf. 8 Näringsminister LEIF PAGROTSKY (s)	6
Anf. 9 LARS OHLY (v).....	7
Anf. 10 Näringsminister LEIF PAGROTSKY (s)	7
Anf. 11 LARS OHLY (v).....	8
Anf. 12 Näringsminister LEIF PAGROTSKY (s)	8
Anf. 13 LARS LINDÉN (kd)	8
Anf. 14 Näringsminister LEIF PAGROTSKY (s)	9
Anf. 15 LARS LINDÉN (kd)	9
Anf. 16 Näringsminister LEIF PAGROTSKY (s)	9
Anf. 17 INGEGERD SAARINEN (mp)	10
Anf. 18 Näringsminister LEIF PAGROTSKY (s)	10
Anf. 19 INGEGERD SAARINEN (mp)	10
Anf. 20 Näringsminister LEIF PAGROTSKY (s)	10
Anf. 21 GUSTAV FRIDOLIN (mp)	11
Anf. 22 Näringsminister LEIF PAGROTSKY (s)	11
Anf. 23 GUSTAV FRIDOLIN (mp)	12
Anf. 24 Näringsminister LEIF PAGROTSKY (s)	12
Anf. 25 GABRIEL ROMANUS (fp)	13
Anf. 26 Näringsminister LEIF PAGROTSKY (s)	13
Anf. 27 GABRIEL ROMANUS (fp)	14
Anf. 28 Näringsminister LEIF PAGROTSKY (s)	14
Anf. 29 ROSITA RUNEGRUND (kd).....	14
Anf. 30 Näringsminister LEIF PAGROTSKY (s)	15
Anf. 31 ROSITA RUNEGRUND (kd).....	15
Anf. 32 Näringsminister LEIF PAGROTSKY (s)	15
4 § Anmälan om interpellationer	16
5 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	16
6 § Anmälan om skriftliga svar på frågor	17
7 § Kammaren åtskildes kl. 14.54.	18

